

i llibres LECTURES

NOVEL·LA AMIS, DE NOU CONTRA L'ESTALINISME

►► Martin Amis descriu amb tot luxe de detalls l'horror als gulags de l'època estalinista.

Triangle d'amor, horror i extermini

Un tendeix a pensar que el millor llibre sobre l'Holocaust el va escriure l'italià Primo Levi, no només perquè ho va fer sense sucumbir a la natural condempnació de la literatura de l'experiència, sinó també perquè no va cedir als tals de la metàfora. El seu relat en *Si això és un home* era auster, clínic, gairebé tan inevitable com un comunicat de guerra expedit des de l'altre costat de la mort. Levi ve al cas al parlar d'un altre Holocaust, el dels gulags estalinistes, descrit amb tot luxe de detalls pel britànic Martin Amis (Oxford, 1949) a *Casa de trobades*, una novel·la a la qual, en la meua opinió, li sobra una mica de retòrica. Una retòrica que enalteix i subratlla en excés el que tota novel·la sobre l'extermini i la supervivència ha d'atacar des de l'interior del llenguatge, des de la seva despulada substància: aquell horror que cobria la boca de Liv Ullmann al film *Persona* o que omplia la boca de Marlon Brando a *Apocalypse now*. L'horror que desperta davant la imatge de l'horror.

CASA DE TROBADES
LA CASA DE LOS ENCIENTROS
Martin Amis

Traduccions: Jordi Martín Lloret / Jesús Zulaika
Editorial: Empúries / Anagrama
Pàgines: 235 / 255
Preu: 18,50 / 17 €

El portaveu d'aquell horror duplicat és el narrador que no té nom, que, sent ja vell, aprofita el seu viatge de tornada cap a les ruïnes del gulag per, via epistola, explicar-li la història del seu confinament a la seva fillastra Venus. La veu d'aquest narrador aglutina tot el coneixement sobre la Rússia estalinista que l'autor britànic va acumular a l'escriure el seu irregular *Koba, el temible* (2002), un assaig en forma de vòmit que és el perfecte company de pupitre de *Casa de trobades*.

És la seva una veu portentosa, èpica en la seva refinada utilització del llenguatge, gairebé indistingible de la del seu germà Lev, poeta no gaire agraciada que acaba escrivint-li una carta per explicar-li el que va sentir la primera nit en què es va ficar al llit amb Zoya, la seva dona, a qui no veia des de feia vuit anys i que era, també, objecte de desig del narrador. La mateixa veu, la d'un Amis que aconsegueix ser fidel a si mateix sent fidel a la tradició literària de Rússia, és la que inunda tota la novel·la, convertint-la en

un artifici tan exquisit com discutible.

El triangle amorós sobreviu a tot el relat: una vegada fora del gulag, a l'URSS de Nikita Khrushov, els tres personatges continuen fent tot el possible per subsistir a un ecosistema on la repressió, el saqueig i el mercat negre són moneda de canvi. El fracàs i a la vegada la persistència d'aquell amor són l'acte de resistència contra un país que segueix comportant-se de la mateixa manera que en l'època de l'estalinisme: no per atzar Amis situa l'inici de *Casa de trobades* el dia en què un comando de terroristes txetxens segresten una escola del sud de Rússia, actualitzant d'aquesta manera la magnitud del desastre.

Disgregats del triangle, queden els dos costats idèntics però diferents, els dos germans que s'odien i que s'estimen. Lluny del camp, l'estil d'Amis es calma, abraça més càlidament la tragèdia íntima de l'amor frater, s'allibera per fi de la descripció tremendista del que no pot ser res més que tremend, i ingressa en la nòmina de novel·listes que escriuen millor quan inventen que quan estan indignats per una realitat que els (i ens) supera, i que es veuen obligats a sublimar.

SERGI SÁNCHEZ
[sesanchez@elperiodico.com]

POESIA VERSOS DE KAPUSCINSKI

Parlar en silenci

Ryszard Kapuscinski (Pinsk, Polònia, 1932 - Varsòvia, 2007), mestre del periodisme, que com a tal va merèixer el premi Príncep d'Astúries de comunicació i humanitats (2003), demostra en la seva poesia, ara recollida a *Poesia completa*, que tota verdadera escriptura és una forma de consciència, una font que projecta la llum sobre les coses, més enllà dels gèneres. Perquè Kapuscinski és un autor en què els temes capitals no porten a una simple subjectivitat sinó a un endinsar-se en l'ésser. No allè al silenci aspre que Czeslaw Milosz cultivava en els seus poemes ni a la nuesa de Tadeusz Rózewicz, l'obra poètica d'aquest reporter de la sorpresa interior té

POESIA COMPLETA
Ryszard Kapuscinski
Traducció: Abel A. Murcia Soriano
Editorial: Bartleby
Pàgines: 238
Preu: 17 €

el seu centre en el llibre *Leyes naturales* (2006), els poemes del qual semblen desmuntar minuciosament els elements que han fet de l'home modern una il·lusió. Parla de la lluita «entre la creació i el exterminio», de la dificultat del camí, estret com ho és el sender del Gòlgota, en què «no caben dos

personas» perquè «todos tienen que ir solos».

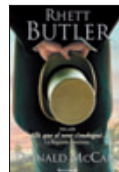
El pas per la poesia de Kapuscinski arriba a una estranya visió «censació?» del que fa mal i d'una realitat que és testimoni nostre, i no a la demostra en la seva poesia, ara recollida a *Poesia completa*, que tota verdadera escriptura és una forma de consciència, una font que projecta la llum sobre les coses, més enllà dels gèneres. Perquè Kapuscinski és un autor en què els temes capitals no porten a una simple subjectivitat sinó a un endinsar-se en l'ésser. No allè al silenci aspre que Czeslaw Milosz cultivava en els seus poemes ni a la nuesa de Tadeusz Rózewicz, l'obra poètica d'aquest reporter de la sorpresa interior té el seu centre en el llibre *Leyes naturales* (2006), els poemes del qual semblen desmuntar minuciosament els elements que han fet de l'home modern una il·lusió. Parla de la lluita «entre la creació i el exterminio», de la dificultat del camí, estret com ho és el sender del Gòlgota, en què «no caben dos

RAMÓN ANDRÉS
[randres@elperiodico.com]

'BEST-SELLER' EL 'MITE SCARLETT'

La dama i el cavaller

Res més temptador, perillós i alhora comercialment atractiu que seguir l'estela d'un mite i més si aquest és *Allò que el vent s'endugué*, la novel·la de Margaret Mitchell portada al cine el 1939. Ho va fer amb èxit Alexandra Ripley amb *Scarlett* el 1991. Ara els hereus de Mitchell han autoritzat a Donald McCaig (Butte, Montana, 1940) que doni vida a l'home que, encarnat per Clark Gable, va pronunciar aquella memorable frase: «Francament estimada, m'importa un rave».

RHETT BUTLER / RHETT BUTLER
Donald McCaig

Traduccions: Ricard Biel i Jordi Vidal / Maria Antonia Menini
Editorial: Ediciones B
Pàgines: 544 / 576
Preu: 21,50 €

La novel·la *Rhett Butler* arriba precedida d'èxit i de polèmica, ja que els seus detractors prefereixen conservar el misteri al voltant del personatge i del seu famós somriure entre cinic i captivador. La seva lectura desperta sensacions contraposades. D'una banda, la curiositat de saber com es planteja l'autor la vida de Butler i, de l'altra, la impossibilitat d'abstrure's i veure-la com una història independent. El fet que el protagonista sigui Butler li

dóna morbo, a més de més ganxo comercial, però no li permet ser una obra autònoma, separada del mite. Mantenir la distància i allunyar el llibre del seu predecessor permet trobar una obra ben ambientada i

que dibuixa amb habilitats i coneixement l'època que retrata. McCaig sap imprimir al relat una veracitat i una agilitat que s'agraeixen. Ha escrit un llibre que pot ser un èxit de vendes i que si bé no satisfarà els seguidors acèrrims de l'original que prefereixin mantenir l'aura misteriosa de Butler, sí que atraparà els que s'hi acostin sense prejudicis i amb ganes de llegir una història entretinguda. Una història que té l'al·licient de buscar punts de contacte amb el personatge original, el que va replicar a *Scarlett* O'Hara després de dir-li ella que ell no era un cavaller: «Ni vosté una dama. No s'ofengui. Les dames no tenen cap atractiu per a mi».

JORDI CERVERA
[jrcervera@elperiodico.com]